

امام صادق(ع) پیشوای هدایت، مرد مبارزه و تشکیلات

شاگردان امام صادق علیه السلام منحصر به شیعیان نبودند، بلکه از اهل سنت و جماعت نیز افرادی بودند که از مکتب آن حضرت برخوردار می‌شدند.

شاگردان امام صادق علیه السلام منحصر به شیعیان نبودند، بلکه از اهل سنت و جماعت نیز افرادی بودند که از مکتب آن حضرت برخوردار می‌شدند.

به گزارش خبرنگار مهر، فردا ۲۵ شوال سالروز شهادت امام جعفر صادق (ع) است. امام صادق (ع) نیز مانند دیگر امامان شیعه، محور برجسته‌ی دعوتشان را موضوع «امامت» تشکیل می‌داده است. برای اثبات این واقعیت تاریخی، قاطع‌ترین مدرک، روایات فراوانی است که ادعای امامت را از زبان امام صادق (ع) به روشنی و با صراحت تمام نقل می‌کند. امام در هنگام اشاعه و تبلیغ این مطلب، خود را در مرحله‌ی مبارزه می‌دیده است که می‌بایست به طور مستقیم و صریح، حکام زمان را نفی کند و خویشان را به عنوان صاحب حق واقعی ولایت و امامت به مردم معرفی نماید؛ و قاعدتاً این عمل فقط هنگامی صورت می‌گیرد که همه‌ی مراحل قبلی مبارزه با موفقیت انجام گرفته، آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی در قشر وسیعی پدید آمده، آمادگی‌های بالقوه در همه جا احساس شده، زمینه‌های ایدئولوژیک در جمع قابل توجهی ایجاد گردیده، لزوم حکومت حق و عدل برای جمعی کثیر به ثبوت رسیده و بالاخره رهبر تصمیم‌راسخ خود را برای مبارزه‌ی نهایی گرفته است. بدون این همه، مطرح کردن نام یک شخص معین به عنوان امام و زمامدار محقق جامعه، کاری عجولانه و بی‌فایده خواهد بود. محسن زمانی در یادداشتی اختصاصی که در اختیار مهر قرار داده است به تبیین ویژگی‌های آن امام همام پرداخته است که در ادامه با هم می‌خوانیم:

امام صادق (ع) ششمین امام از ائمه اطهار (ع) است که پیامبر اکرم (ص) بر جانشینی آنها پس از خود تصریح فرموده است. آن حضرت در سال ۸۳ هجری قمری دیده به جهان گشود و در سایه سار جدش امام زین العابدین (ع) و پدر بزرگوارش امام محمد باقر (ع) رشد کرد و از آن بزرگواران، علوم شریعت و معارف اسلامی را دریافت کرد.

آن حضرت همراه پدران پاکش حلقه‌های نورانی به هم پیوسته‌ای را تشکیل می‌دهند که به رسول خدا (ص) منتهی شده و در میان آنها غریبه و ناشناسی فاصله نینداخته است؛ از این رو می‌توان گفت که آن حضرت جرعه نوش سرچشمه زلال وحی و منبع حکمت الهی بوده است.

امام صادق علیه السلام با فکر روشن و دید دقیق خود، سینه دانشها را شکافت و دنیا را از دانش خود آکنده ساخت. شخصیتی مثل امام صادق علیه السلام است که می‌گوید: «سلونی قبل أن تفقدونی فإنه لا یحدّثکم أحد بعدی بمثل حدیثی؛ [۱] از من سوال کنید پیش از آنکه مرا از دست بدهید؛ به درستی که پس از من، کسی مانند حدیث مرا به شما نخواهد گفت.» این، سخنی بود که جدّ بزرگوارش امام امیرالمؤمنین علیه السلام نیز مانند آن را بیان کرده بود.

امام صادق علیه السلام در حدیث دیگری از گستردگی علوم و دانش‌های خود چنین سخن به میان آورده است: «به خدا سوگند که من آنچنان به کتاب خدا آگاهی دارم که گویا کتاب خدا در میان مشیت من است که در آن اخبار آسمان، اخبار زمین، اخبار هر آنچه واقع شده و اخبار آنچه تا قیامت واقع خواهد شد آمده است که خداوند متعال خود فرموده است: (فیه تبیان کل شیء) در آن روشننگری برای هر چیز است.» [۲]

بزرگترین جلوه گستردگی علمی امام صادق علیه السلام این بود که تعداد چهارهزار دانشجو از دریای دانش آن حضرت سیراب شده‌اند و دانش و فرهنگ را در جمیع تمدنهای اسلامی پخش کرده و پرچم معرفت دینی و احکام شرعی را برافراشته‌اند.

بعضی از شاگردان امام صادق علیه السلام دارای آثار علمی و شاگردان متعددی بودند؛ به عنوان نمونه هشام بن حکم، سی و یک جلد کتاب نوشته و جابر بن حیان نیز بیش از دویست جلد کتاب در زمینه‌های گوناگون به خصوص رشته‌های علوم عقلی، طبیعی، فیزیک و شیمی تصنیف کرده بود. ابان بن تغلب در مسجدالنبی جلسه درس داشت و آنگاه که وارد مسجد می‌شد ستونی را که پیامبر صلی الله علیه و آله تکیه می‌داد، برای او خالی می‌کردند.

شاگردان امام صادق علیه السلام منحصر به شیعیان نبودند، بلکه از اهل سنت و جماعت نیز افرادی بودند که از مکتب آن حضرت برخوردار می‌شدند؛ پیشوایان چهارگانه اهل سنت بلاواسطه یا با واسطه، شاگرد امام صادق علیه السلام بودند. ابوحنیفه در رأس آنها قرار دارد که به گفته خودش، دو سال شاگرد امام بوده و اساس علم و دانشش از این دو سال است.

ابوحنیفه امام و مؤسس مذهب حنفی اهل سنت می گوید: «اگر آن دو سال درس در محضر امام صادق علیه السلام نبود، من هلاک شده بودم. روزی از او پرسیدند: فقیه ترین کسی را که می شناسی کیست؟ گفت: جعفر بن محمد.» [۳]

مالک، امام و بنیانگذار مذهب مالکی می گوید: «هیچ دیده ای ندیده و هیچ گوشی نشنیده و بر قلب هیچکس خطور نکرده، کسی که برتر و افضل از جعفر بن محمد علیهما السلام باشد؛ چه از نظر فضائل و کمالات و چه از نظر دانش و عبادات و پارسایی. او بسیار حدیث می گفت و خوش گفتگو بود و به خدا سوگند هرچه می گفت راست بود.» [۴]

زید عموی شهید امام صادق علیه السلام و پسر امام زین العابدین علیه السلام از بلندی مقام آن حضرت چنین سخن گفته است: «در هر زمانه ای باید حتماً کسی از ما اهل بیت علیهم السلام باشد تا خداوند به واسطه او بر مردم احتجاج کند و حجت زمان ما برادرزاده ام جعفر است؛ هر کس از او متابعت کند، گمراه نشده و هر کس با او مخالفت کند، روی هدایت را نخواهد دید.» [۵]

پی نوشت:

[۱]. ذهبی، تاریخ الاسلام، ج ۳، ص ۸۲۸.

[۲]. کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۲۲۹.

[۳]. ذهبی، محمد، سیر أعلام النبلاء، ج ۶، ص ۲۵۷. «لولا السنن لهلك النعمان.»

[۴]. ابن شهر آشوب، مناقب آل أبي طالب عليهم السلام (لابن شهر آشوب)، ج ۴، ص ۲۴۸.

[۵]. کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰۷.